

Raport științific

privind implementarea proiectului în perioada octombrie – decembrie 2011

Primele trei luni ale proiectului nostru au fost dedicate în cea mai mare parte organizării echipei, configurării cadrului necesar dezvoltării cercetării în anul calendaristic proxim, inițierii activității de colectare a datelor și publicării unor prime rezultate științifice.

A. Activitatea de cercetare prosopografică

Putem afirma că, în scurtul răstimp avut la dispoziție, am încercat și am reușit să realizăm cât mai mult din ceea ce ne propusesem în planul de implementare al proiectului (colectarea datelor despre deputați, despre înalții funcționari administrativi și despre perdanții în alegeri, parcurgerea literaturii de specialitate). În repartizarea sarcinilor am ținut cont de schimbările pe termen scurt sau mediu survenite față de modul în care anticipasem inițial că va funcționa echipa, adaptându-ne la acestea.

Astfel, deoarece doi dintre cercetătorii tineri (Alexandru Onojescu și Ovidiu Iudean) s-au aflat în toată această perioadă într-un stagiu doctoral la Budapesta, finanțat POSDRU, am fost puși în imposibilitatea legală de a-i remunera salarial¹, dar în schimb le-a fost achiziționată aparatura necesară (laptopuri) și au fost plătite taxe de participare la manifestări științifice. Am căutat să profităm la maxim de această situație neprevăzută, astfel că cei doi tineri membri ai grantului au efectuat și o serie de cercetări prosopografice la Biblioteca Națională Széchényi din Budapesta, identificând și folosind exemplarele din șematismele funcționărești ale Ungariei (colecția „Magyarország tisztii cím- és névtára”) care lipsesc din bibliotecile clujene. În paralel, fiecare dintre ei a realizat și cercetări individuale sau în colaborare cu alți colegi, ale căror rezultate au fost publicate și vor fi detaliate într-o altă secțiune a raportului. De asemenea, asistenta de cercetare Dr. Andrea Fehér a beneficiat de o bursă de o lună la Budapesta, susținută din finanțări externe, iar în această perioadă a ajutat la culegerea datelor din șematismele sus-menționate.

O altă schimbare a fost determinată de faptul că Prof. Dr. Sorin Mitu, în calitate de director al grantului CNCS-UEFISCDI PN-II-ID-PCE-2011-3-0081, angajat cu normă întreagă în respectivul proiect, nu a mai putut fi remunerat salarial pentru a nu se produce cumul de norme. Din cauza dificultății găsirii unui înlocuitor potrivit – ca nivel științific și arie de specializare – am luat decizia ca D-sa să rămână membru al proiectului, urmând însă a fi remunerat doar în scurtele perioade în care analizele de discurs vor constitui o prioritate (aprox. câte 3 luni în anii 2 și 3 ai proiectului).

Prof. Dr. Nicolae Bocșan a inițiat cercetările privind deputații aleși în Parlamentul Ungariei și contracandidații lor în zona Banatului, un areal geografic asupra căruia s-au îndreptat constant cercetările sale și cu care este mai mult decât familiarizat.

Directorul proiectului, Conf. Dr. Pál Judit împreună cu Dr. Andrea Fehér au inițiat cercetările privind deputații aleși în Parlamentul Ungariei și contracandidații lor din zona Transilvaniei istorice, acoperind primele două cicluri electorale (1867-1869 și 1869-1872). De asemenea, directorul proiectului și-a continuat studiile privind comiții supremi din Transilvania, completând lista acestora precum și datele lor biografice.

¹ Legea prevede că pe durata unei deplasări externe mai lungi de 90 de zile nu se pot plăti salarii. A. Onojescu și O. Iudean efectuează la Budapesta un stagiul de cercetare în cadrul finanțării doctorale POSDRU pe perioada septembrie – decembrie 2011, însumând peste 120 de zile.

Ca observație științifică rezultată din aceste prime cercetări amintim dificultatea nominalizării contracandidaților perdanți. Deoarece arhivele electorale ale perioadei cercetate (1867-1872) sunt foarte sumare (puținele documente păstrate se află la Arhivele Statului din Budapesta) și din ele în mare măsură lipsesc aceste date, urmele acestora se păstrează doar în presa timpului, astfel că este necesară consultarea serială a periodicelor pentru identificarea lor. Munca este cu atât mai dificilă, cu cât pentru această perioadă în cele mai multe comitate din Transilvania nu exista încă presă locală, deci datele trebuie culese din presa clujeană, sibiană, brașoveană, respectiv din presa de la Budapesta (unde totuși rareori găsim informații detaliate legate de candidații din Transilvania). Practica retragerii cu câteva zile înainte de alegeri, sau chiar în ziua scrutinului, a celor care știau că nu au șanse reale, aduce cu sine dificultăți suplimentare.

O altă observație ține de necesitatea absolută a introducerii informației într-o bază de date flexibilă, care să permită ușor extinderi ulterioare ale câmpurilor de interes, fără a altera buna identificare a informației și, mai ales, a relațiilor dintre date. Într-o primă fază informațiile au fost culese în tabele Excel, dar cantitatea informației ce urmează să fie introdusă impune utilizarea unei astfel de baze bine construită, fie în mai clasicul MS Access, fie în SPSS, dar pe o structură compatibilă MySql pentru a permite căutarea lor și on-line.

B. Stagii de cercetare.

Dat fiind timpul scurt avut la dispoziție, am efectuat doar două mobilități externe: conf. dr. Judit Pál a cercetat în noiembrie (în cadrul a două stagii de cercetare foarte scurte) scrisorile unor comiți supremi și deputați cu alți politicieni ai vremii la Colecția de manuscrise a Bibliotecii Naționale Széchenyi din Budapesta. Aceste documente aruncă o privire interesantă în culisele politice ale perioadei timpurii a dualismului.

Am beneficiat însă de faptul că alți trei membri ai echipei (Dr. A. Fehér, O. Iudean și A. Onojescu) s-au aflat perioade lungi de timp în capitala Ungariei și am strâns, cu ajutorul acestora, informații prosopografice privind înalții funcționari din comitatele Transilvaniei.

C. Rezultate științifice (publicații și reuniuni științifice)

Timpul scurt avut la dispoziție a făcut ca rezultatele echipei de cercetare să nu fie foarte numeroase. Cu toate acestea unele dintre ele se încadrează în cele mai ridicate standarde solicitate de autoritatea finanțatoare (studii ISI) și, poate mai important, deschid perspective asupra unor aspecte ale istoriei elitelor politice mai puțin frecventate în spațiul nostru istoriografic.

Directorul proiectului, Conf. Dr. Judit Pál a participat între 3-5 noiembrie 2011 la o conferință internațională la Universitatea "Eberhard Karl" din Tübingen (Germania) „Normsetzung und Normverletzung” cu un referat având titlul „Staatsbeamter oder Klient? Ein »Vermittler« aus Ostungarn zwischen verschiedenen sozialen Normen”. Deși referatul a avut ca temă o perioadă precedentă față de perioada cercetată de către echipă, prin analiza mecanismelor puterii s-a ajuns la concluzii importante privind antecedentele corupției electorale și relațiilor clientelare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. La sfârșitul lui octombrie (21. octombrie 2011) Conf. Dr. Judit Pál și-a susținut examenul de abilitare la Universitatea din Debrecen (Ungaria), iar dintre cele trei prelegeri obligatorii susținute cu această ocazie una a avut ca temă „Conceptul de elită și cercetările privind elitele din Ungaria. Elita politică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea”. În cadrul prelegerii au fost prezentate pe de o parte evoluția conceptului de

elită și dezvoltarea cercetărilor privind elitele politice din Ungaria, iar pe de altă parte au fost sintetizate cunoștințele de până acum despre elita politică din perioada dualistă.

Tot directorul proiectului a publicat un articol într-un volum colectiv apărut în decembrie 2011 la Budapesta privind deputații orașelor din Transilvania în primul deceniu al perioadei dualiste (1867-1875): „Polgárok vagy politikusok? Az erdélyi városok országgyűlési képviselői a kiegyezés után” (Burghezi sau politicieni? Deputații orașelor din Transilvania după Compromisul de la 1867), in: A város és társadalma. Tanulmányok Bácskai Vera tiszteletére, red. H. Németh István, Szívós Erika, Tóth Árpád, Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület, Budapest, 2011, p. 346-360. În articol Conf. Dr. Judit Pál a încercat să dea răspuns la întrebările: de cine au fost reprezentate în parlament orașele din Transilvania la începutul perioadei dualiste (1867-1875), în ce măsură s-a schimbat componența socială și proveniența regională a deputaților orașenești în comparație cu perioada precedentă, cum a fost vehiculată problema în presa vremii, și în ce măsură au reprezentat acești deputați într-adevăr interesele orașelor respective?

Prof. Dr. Nicolae Bocșan a publicat studiul „Ideologie și acțiune politică la Eftimie Murgu (1842-1845)”, în vol. „Identitate și alteritate 5. Studii de istorie politică și culturală”, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 9-22. Deși se referă la un membru al elitei dintr-o generație ce o precedă pe cea cercetată de noi, studiul D-sale rămâne racordat la tematica proiectului prin faptul că E. Murgu este reprezentantul și unul dintre ideologii generației de politicieni români din Banat care formează nucleul tare al mișcării naționale în primul deceniu al perioadei dualiste (1867-1875). Din această generație au făcut parte atât deputați români în Parlamentul de la Budapesta cât și membri ai Partidului Național Român, în discursul cărora sunt prezente multe dintre ideile lansate în perioada pre-pășoptistă de E. Murgu.

Alexandru Onojescu a realizat împreună cu un alt cercetător clujean (și viitor membru al proiectului din 2012) Dr. Vlad Popovici, o cercetare privind comportamentul elitei politice românești în spațiul concentraționar, mai exact în închisorile „politice” din Ungaria sfârșitului de secol XIX. Prezentarea se intitulează: „Our Beloved Martyrs...” Preliminaries to a History of Political Detention in Dualist Hungary” și a fost susținută în cadrul workshopului: Young Historians – New Approaches. Investigating the Old Past with New Methodes, Cluj-Napoca, 5 noiembrie 2012, organizatori Academia Română – Centrul de Studii Transilvane și Universitatea Babeș-Bolyai, Institutul de Istorie Orală.

Studiul purtând același titlu, avându-l pe A. Onojescu coautor, va fi publicat în Transylvanian Review Supplement – New Approaches in Dealing with the Past, Cluj-Napoca, Academia Română - Centrul de Studii Transilvane, 2012 fiind deci un studiu într-un proceedings ISI – după confirmă și acceptul de publicare atașat în format pdf. Subiectul cercetării se încadrează în tematica grantului, iar abordarea este una inovativă și inter-disciplinară, cu valoare de exercițiu metodologic: se încearcă explicarea unor atitudini și comportamente umane în spațiul carceral folosind nu doar conceptele istorice, ci și împrumuturi dinspre câmpul literaturii.

Ovidiu Iudean a publicat studiul „Solidarități politico-naționale la românii năsăudeni în timpul alegerilor parlamentare de la începutul secolului XX” în vol. „Identitate și alteritate 5. Studii de istorie politică și culturală”, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 36-44. Cercetarea sa se încadrează în totalitate în tematica grantului, urmărind modul în care strategiile de grup converg sau diverg solidarităților etnice într-o micro-zonă caracterizată de profunde tradiții politice: fostul regiment de graniță năsăudean. Sunt urmărite opțiunile elitei politice locale, care pendulează între programul național al PNR și perspectiva mai atrăgătoare a unui loc de deputat în Parlamentul de la Budapesta, fiind evidențiată

imposibila ieșire dintr-o dualitate programatică: candidatura în scopuri naționale, dar sub stindardele partidului maghiar de guvernământ.

Tot printre rezultatele „edite” ale acestor trei luni de proiect enumerăm și site-ul proiectului: http://hiphi.ubbcluj.ro/transylvanian_political_elite (site-ul UBB Cluj-Napoca > pagina Facultății de Istorie și Filosofie > Cercetare > Proiecte). Acesta conține prezentarea generală a proiectului, componența echipei, date generale privind bugetul și rezultatele obținute. Începând cu anul 2012 intenționăm să extindem acest site printr-o pagină care să pună la dispoziția celor interesați mai multe informații utile privind rezultatele muncii noastre (articole în format .pdf, copii după materiale de epocă: poze, hărți electorale etc.) și de asemenea, să îl mutăm pe o adresă web cu extensie autonomă (.ro sau .eu) pentru o mai bună promovare pe motoarele de căutare.

D. Concluzii

În concluzie, în timpul scurt avut la dispoziție, membrii echipei au început atât adunarea datelor pentru baza de date, cât și prelucrarea acestora, reușind să ofere și câteva rezultate edite în volume din țară și străinătate. Faptul că trei dintre membrii echipei nu au putut fi legal remunerați din cauza unor incompatibilități legislative (situație ce va reveni la normal în anul 2012), precum și faptul că tot trei membri au fost plecați din țară perioade îndelungate (1-3 luni) a condus la o ușoară dezechilibrare a bugetului și la necesitatea redistribuirii unor sume. Chiar și așa, persoanele aflate în stadii de cercetare la Budapesta finanțate din alte surse au îndeplinit și sarcini în cadrul proiectului și le-a fost pusă la dispoziție logistica necesară și decontate acele cheltuieli permise de lege și prevăzute în proiect.

Rezultatele științifice de până acum indică potențialul ridicat al acestei teme, care se pretează la abordări din multiple perspective, atât clasice cât și novatoare, dar și la colaborări cu colegi istorici din spațiul Central European (și nu numai). Munca la baza de date decurge în ritmul anticipat, iar revenirea în țară a celor doi tineri cercetători va permite extinderea zonelor de interes spre centrul și nordul Transilvaniei la începutul anului 2012. Considerăm că membrii echipei s-au achitat cu succes de îndatoririle științifice și administrative impuse de acest proiect – pe lângă studiile anexate amintim și faptul că anul viitor aproape toți membrii echipei sunt invitați să ia parte la reuniuni științifice internaționale (Metz, Berlin, Budapesta), cu subiecte ținând de tematica grantului. În final, estimăm că rezultatele edite .revizibile în 2012 vor fi numeroase și vor atinge standardele de calitate impuse de autoritatea finanțatoare.

Director proiect,
Conf. Univ. Dr. Judit Pál

Pro